

KOMMUNINFO

Helsingfors 31.1.2017

2/2017

Uppdaterat 3.2.2017

Till kommunernas social- och hälsovårdsnämnder eller organ som handhar motsvarande uppgifter

Rekommendationer till kommunerna om brådskande social- och hälsovård för personer som vistas olagligt i Finland

Med hjälp av denna rekommendation strävar ministeriet till att styra personer som olagligt vistas i landet till kommuner där professionella yrkespersoner inom social- och hälsovården uppskattar, från fall till fall, personens helhetsbehov av nödvändigt stöd och nödvändig omsorg samt nödvändig service. Hjälpen ska i första hand erbjudas som en tjänst eller i form av betalningsförbindelse. Kommunerna ska alltid utreda personens uppehållsrätt från Migrationsverkets lägescentral samt styra en person som olagligt vistas i landet till systemet för frivilligt återvändande.

Med personer som olagligt vistas i landet avses i detta sammanhang personer som enligt utlänningslagen inte har rätt till uppehåll i Finland. Asylsökandes vistelse i Finland blir olaglig i det skede då avslaget på asylansökan har trätt i kraft eller när ett verkställbart beslut har fattats om att personen ska avvisas. Dessa personer har då inte längre rätt till mottagningstjänster.

Mottagningstjänsternas upphörande

Om mottagningstjänsternas längd bestäms i 14 a § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. Längden på tjänsterna varierar från fall till fall. Förutom för barn utan vårdnadshavare, upphör rätten till mottagningstjänster om utlännen kunde återvända till sitt hemland med hjälp av systemet för frivillig återresa. Enligt huvudregeln tillhandahålls den utlännen som inte frivilligt återvänder mottagningstjänster i högst 30 dagar från det att beslutet om avlägsnande ur landet har blivit verkställbart och polisen har informerat förläggningen om att avlägsnandet inte kan verkställas genom myndighetsåtgärder.

Migrationsverkets lägescentral ger uppgifter om mottagningstjänsternas upphörande. Lägescentralen har jour mon - fre kl 8 -18 och om veckoslut och helgdagar kl 12 - 18. E-post on tilannekeskus@migri.fi och telefon 0295 433 044.

Nedan behandlas myndigheternas ansvarsfördelning gällande brådskande tjänster för personer som söker internationellt skydd och vars rätt till mottagningstjänster har upphört.

Hälsovård

Rätt till brådskande vård

Enligt 50 § i hälso- och sjukvårdslagen ska brådskande sjukvård ges till den patient som behöver det, oberoende av var personen är bosatt, om han eller hon är invånare i kommunen eller berättigad till hälsovårdstjänster på några andra grunder.

Med brådskande vård avses:

- akut sjukdom, kroppsskada, försämring av en långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning som förutsätter omedelbar bedömning och vård. I dessa fall kan vårdåtgärderna inte skjutas upp utan att sjukdomen förvärras eller kroppsskadan försvåras.
- brådskande mun- och tandvård, mentalvård, missbrukarvård och psykosocialt stöd.

Vanligen uppskattas behovet för brådskande vård vid hälsovårdens jouthet. En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården uppskattar huruvida personen behöver brådskande vård. Det är fråga om en medicinsk uppskattning som baserar sig på patientens hälsotillstånd och nationella vårdpraxis.

En person som inte har uppehållstillstånd och kommunplats i Finland ska själv betala alla kostnader för brådskande vård.

Kommunen har möjlighet att själv fatta beslut om huruvida man erbjuder mera omfattande tjänster än vad som presenteras i denna anvisning till personer som olagligt vistas i landet.

Icke-brådskande vård

En del av de personer som olagligt vistas i landet och vars mottagningstjänster har slutat har behov även för icke-brådskande vård. Kommunen är inte förpliktad att ordna offentliga hälsovårdstjänster åt en person utan hemkommun i Finland såvida man inte tillämpar EU-lagstiftning eller den internationella överenskommelsen om social trygghet på personen.

Om en person som olagligt vistas i landet ges icke-brådskande vård i offentlig hälsovård, betalar kunden själv alla kostnader.

Socialvård

En person som olagligt vistas i landet och som inte längre får mottagningstjänster och behöver nödvändig hjälp brådskande ska i första hand styras till den myndighet i kommunen, som är ansvarig för socialvård, för att uppskatta behovet av stöd. Kommunerna utreder uppehållsrätten för de personer som söker för stöd från Migrationsverkets lägescentral. I mån av möjlighet borde kommunerna

även ta hand om att mat och möjligen övrig akut hjälp ingår i den eventuella nödinkvarteringstjänsten.

Lagstiftning

I 12 § i socialvårdslagen (1301/2014) stadgas att alla som vistas i en kommun har rätt att i brådskande fall få socialservice. Enligt bestämmelsen har alla som vistas i en kommun rätt att i brådskande fall få socialservice som baserar sig på hans eller hennes individuella behov, så att hans eller hennes rätt till nödvändig omsorg och försörjning inte äventyras. I andra än brådskande fall har en person som har hemkommun i Finland rätt till att få tillräckliga socialvårdstjänster av sin hemkommun. Brådskande socialvård enligt socialvårdslagen söks i vistelsekommunen.

I 29 § i socialvårdslagen stadgas om socialjour. Med socialjour avses ordnandet av nödvändiga och brådskande socialtjänster och övriga stödfunktioner så att omedelbar trygghet och omsorg som personen behöver kan ges i olika sociala nöd- och krissituationer dygnet runt. Jouren ska realiseras så att tjänsten kan kontaktas dygnet runt.

Organisering av tillfälligt boende och övrig brådskande socialvård

Enligt 21 § i socialvårdslagen ordnas tillfälligt boende för personer som behöver kortvarig, brådskande hjälp. Organiseringen av tillfälligt boende gäller olika krissituationer och målsättningen är att hitta en lämplig lösning för personens situation. I situationen ska även behovet för övrig brådskande hjälp av socialvård bedömas. Bedömningen av personens behov av brådskande tjänster görs alltid av en professionell socialarbetare.

Exempelvis kan det gälla att ordna logi i form av så kallad nödinkvartering för personer som vistas i landet utan uppehållstillstånd. I den brådskande socialvårdens nödvändiga omsorg och försörjning kan även ingå mat, kläder och nödvändiga läkemedel. Även angående beviljandet av brådskande socialtjänster ska kunden ges ett beslut som kan överklagas samt anvisningar för rättelseyrkande.

Barn som vistas olagligt i landet har rätt till tjänster enligt barnskyddslagen. En anvisning om asylsökandes rätt till tjänster enligt barnskyddslagen har givits 15.4.2016.

http://stm.fi/documents/1271139/2044491/Kommuninfo_2_2016.pdf/093aa3d9-3605-4c16-be55-6a6b10667a0b

Arbetsfördelningen mellan kommunen och FPA

I första hand ansvarar kommunerna för att handha det brådskande hjälpbehovet hos personer som vistas olagligt i landet. Om personen själv söker sig till FPA, kontrollerar FPA personens uppehållsrätt i utlänningsregistret och avgör huruvida personen är berättigad till utkomststöd. Kunder som har behov av brådskande socialvård anvisas av FPA till kommunen där man gör en helhetsbedömning av personens hjälpbehov. Mat och övrig materiell hjälp som erbjuds i samband med nödinkvarte-

ringen är primära stödformer. FPA anvisar personer som olagligt vistas i landet till systemet för frivilligt återvändande.

Kommunens rätt till ersättning av kostnaderna

Folkpensionsanstalten ersätter kommunen eller samkommunen för kostnader för brådskande sjukvård för en person utan hemkommun i Finland och där vårdkostnaderna inte har kunnats indrivas från kunden. Ersättningen baserar sig på 20 § i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013).

Ersättningen från Folkpensionsanstalten förutsätter att kommunen eller samkommunen har försökt driva in kostnaderna för sjukvård från kunden eller från annat håll (t.ex. försäkringsbolag). Vid ansökning om ersättning från Folkpensionsanstalten ska kommunen eller samkommunen visa att kostnaderna för sjukvård har försökt drivas in från patienten själv eller från övrigt håll till exempel med hjälp av betalningspåminnelse. I praktiken är det möjligt att ansöka om statlig ersättning om man utan resultat har försökt utreda personens identitet eller adress för indrivning.

Kommuner och samkommuner ansöker om ersättning med pappersblankett Y31. På FPA:s hemsida (kela.fi) finns anvisningar avsedda för den offentlig hälsovården angående den statliga ersättningen och förutsättningarna för dess beviljande.

Staten ersätter endast brådskande sjukvård. Om kommunen har fattat beslut om mera omfattande tjänsteutbud ansvarar den själv för alla uppkomna kostnader.

Kommunen har även möjlighet att besluta att avstå från indrivning av de verkliga kostnaderna för brådskande sjukvård av personer som vistas i landet olagligt men är då inte berättigad till statlig ersättning.

För tillfället ersätter staten inte kommunerna separat för socialtjänster för personer som olagligt vistas i landet, utan de ingår i den statsandel som utbetalas för organiseringen av kommunens grundläggande tjänster. År 2017 ska ersättningen av kommunernas kostnader för brådskande socialtjänster bestämmas genom en förordning.

Systemet för återvändande

Myndigheterna i kommunen styr personer som olagligt vistas i landet till migrationsmyndigheterna. En utlänning som har sökt internationellt skydd i systemet om frivilligt återvändande kan som stöd för återresa betalas bidrag och ersättning för skäligena rese- och flyttkostnader om personen lämnar landet frivilligt.

Ytterligare information om frivillig återresa och hur man söker:

http://www.migri.fi/asyl_i_finland/aterresa_till_helandet

http://www.migri.fi/download/60992_vapaaehtoinen_paluu_esite_sv.pdf?2cc7a8e98d30d488

För mer information:

Socialråd Viveca Arrhenius, p. 02951 63286

Socialråd Marjo Malja, p. 02951 63581 (sociala tjänster, barnskydd)

Konsultativ tjänsteman Sanna Pekkarinen, p. 02951 63434 (utkomststöd)

Specialsakkunnig Anne Arvonen, p. 02951 63285 (hälsotjänster)

SÄNDLISTA:

Kommuner och sjukvårdsdistrikt

Regionförvaltningsverken

Riksdagens justitieombudsman

Folkpensionsanstalten

Migrationsverket

Justitiekanslersämbetet

Institutet för Hälsa och Välfärd

Inrikesministeriet

Finlands kommunförbund

Arbets- och näringsministeriet

Undervisnings- och kulturministeriet

FÖR KÄNNEDOM:

Familje- och omsorgsminister Juha Rehula
Social- och hälsovårdsminister Pirkko Mattila
Specialmedarbetare Riikka Pirkkalainen
Specialmedarbetare Hanna-Maija Kause
Specialmedarbetare Niina Perälä
Specialmedarbetare Tiina Ullvén-Putkonen
Kanslichef Päivi Sillanaukee
Social- och hälsovårdsministeriet

- Förvaltnings- och planeringsavdelningen (HSO)
- Avdelningen för främjande av välfärd och hälsa (HTO)
- Avdelningen för social- och hälsovårdstjänster (STO)
- Registratorskontoret
- Kommunikationsenheten

